

Alin Mureșan s-a născut la 30 aprilie 1983 în Oradea. Este absolvent al Facultății de Jurnalistică (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca) și al programului de master Istorie și Civilizație, Istorie Contemporană (Universitatea București). A lucrat ca expert în cadrul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (2007–2012; 2014–2015); este director general al IICCMER (decembrie 2015–prezent) și președinte al Centrului de Studii în Istorie Contemporană (2012–prezent). Este inițiatorul și coordonatorul site-ului www.fenomenulpitesti.ro, producător/scenarist al documentarului „Demascarea” (regia Nicolae Mărgineanu, 2010), producător/scenarist al documentarului „În spatele cortinei” (regia Bogdan Mustăță, 2013). Volume publicate: *Pitești. Cronica unei sinucideri asistate* (Manuscris, 2017), *Casa terorii. Documente privind penitenciarul Pitești: 1947-1977* (Polirom, 2009, coeditor), *Experiențe carcerale în România comunistă, vol. 1-6* (Polirom, 2006-2012, coeditor).

ALIN MUREȘAN

PITEȘTI

CRONICA UNEI SINUCIDERI ASISTATE

EDIȚIA A TREIA

Coperta:
Asign

Ilustrații:
Andrei Mănescu

Sursă ilustrații:
Memorialul Închisoarea Pitești

Redactor:
Mihai Besoiu

DTP:
Valentin Dan

© Manuscris, 2017

Manuscris
Str. Negru Vodă 30
Pitești, România
0774 651 257
edituramanuscris.ro

MANU
SCRIS EDITURA

Pitești / 2017

Cuprins

Cuvânt înainte la ediția a treia / 7

Lista abrevierilor / 12

1945-1948. Primii ani de comunism / 15

CAPITOLUL I

ACȚIUNEA VIOLENTĂ

Suceava (octombrie 1948 – octombrie 1949) / 25

Pitești (aprilie 1949 – august 1951) / 53

Brașov (martie 1950 – februarie 1951) / 140

Gherla (iunie 1950 – decembrie 1951) / 145

Târgșor (august 1949 – noiembrie 1950) / 199

Peninsula (iunie 1950 – iulie 1951) / 208

Târgu Ocna (mai 1950 – mai 1951) / 218

CAPITOLUL II

PROCESELE

Cauzele opririi acțiunii / 235

Procesul Eugen Țurcanu (noiembrie 1954) / 238

Procesul Tudor Sepeanu (aprilie 1957) / 255

Procesul Valeriu Negulescu (iunie 1957) / 270

CAPITOLUL III

PERSONAJELE

Alexandru „Șura” Bogdanovici / 285

Ion Bogdănescu / 296

Constantin Bogos / 299

Dumitru Bordeianu / 304

Virgil Bordeianu / 308

Gheorghe Calciu (pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa) / 311

Gheorghe Caziuc / 319

Radu Ciuceanu / 322

Petru Cojocar / 325
Dan Dumitrescu / 328
Iosif Fuchs / 332
Gheorghe „Gelu” Gheorghiu / 335
Coriolan „Cori” Gherman / 337
Dragoș Hoinic / 338
Constantin Juberian / 342
Titus Leonida / 345
Mihai Livinski / 349
Dumitru „Dan” Lucinescu / 354
Alexandru Mărtinuș / 357
Eugen Munteanu / 359
Vichente „Tibi” Murarescu / 366
Constantin „Costache” Opreșan / 368
Pafnutie „Nuti” Pătrășcanu / 373
Constantin „Costache” Păvăloaie / 380
Vasile Păvăloaie / 386
Cornel Pop / 388
Alexandru Popa „Țanu” / 392
Cornel „Cocușor” Popovici / 399
Nicolae Purcărea / 402
Vasile Pușcașu / 405
Constantin „Tache” Rodas / 411
Grigore Romanescu / 414
Emil „Milu” Sebeșan / 417
Tudor Stănescu (pr. Teodor Stănescu) / 420
Gheorghe Stănică / 423
Ion Stoian / 424
Eugen Țurcanu / 429
Octavian Voinea / 448

CAPITOLUL IV

ADMINISTRAȚIA

Rolul administrației / 457
Gheorghe Pintilie / 464
Marin Jianu / 470
Iosif Nemeș / 476

Tudor Sepeanu / 483
Ion Marina / 493
Gheorghe Sucigan / 499
Alexandru Dumitrescu / 503

CAPITOLUL V

INSTANTANEE MACABRE / 511

CAPITOLUL VI

CONCLUZII / 527

Anexe / 550
Bibliografie / 611
Index de antroponime / 623
Index de toponime / 651

*„I-am mulțumit lui Dumnezeu că n-a făcut omul veșnic.
Acest gând a fost sprijinul meu atunci...
și de atunci de-a lungul anilor mei triști.“*

AUREL VIȘOVAN

VICTIMĂ A ACȚIUNII DIN PITEȘTI

1945-1948 Primii ani de comunism

Partidul Comunist a fost înființat în mai 1921 de către aripa dură a social democraților, în urma eliminării rivalilor reformiști moderați cu câteva luni mai devreme. Congresul care a dat naștere noului partid a consfințit totodată și afilierea necondiționată la Internaționala a III-a (Comintern), ceea ce însemna că avea să acționeze în realitate ca o filială ce îi urmărea interesele chiar și atunci când ele intrau în contradicție flagrantă cu cele ale statului în care își desfășura activitatea. Ca urmare a susținerii URSS în conflictul privind Basarabia și ulterior a implicării în răscoala împotriva autorităților române de la Tatarbunar, PCdR a fost interzis prin lege în 1924 și a rămas în ilegalitate și obscuritate până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. În această perioadă, numărul membrilor săi a variat între 300 și 1600¹, atât din cauza dificultății activității în clandestinitate, cât mai ales a naturii antiromânești a acțiunilor pe care le susținea și întreprindea.

---

¹ Dennis Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gheorghe Gheorghiu-Dej și statul polițienesc, 1948-1955*, Editura Polirom, Iași, 2001, p. 21.

Apariția PCdR în prim planul politicii din România a fost înlesnită de turnura pe care a luat-o războiul odată cu contraofensiva sovietică pe frontul de Răsărit. Pe măsură ce devenea tot mai clar că Germania și aliații ei se îndreaptă spre înfrângere, forțele din țară au căutat să reorienteze politica României și pe 23 august 1944 au organizat o lovitură de stat în urma căreia Regele Mihai I l-a înlăturat de la putere pe mareșalul Ion Antonescu. Printre susținătorii acțiunii s-a numărat și unul dintre liderii comuniștilor din România, Lucrețiu Pătrășcanu, cu toate că partidul pe care îl reprezenta era aproape inexistent pe scena politică. Ca o consecință directă, în cadrul guvernelor conduse de generalii Rădescu și Sănătescu, comuniștii au reușit să acapareze posturi cheie, grație implicării rusești, Pătrășcanu fiind răsplătit cu poziția de ministru al Justiției.

Moscova nu s-a mulțumit însă cu atât și a impus un guvern monocolor condus de dr. Petru Groza. Din acest moment a început atât infiltrarea aparatului de stat, cât și activitatea represivă împotriva dușmanilor politici și ideologici. Primele acțiuni de intimidare a opozanților au fost luate în zilele imediat următoare numirii lui Petru Groza: în intervalul 6 martie-1 iunie 1945 aproape 2.000 de persoane au fost internate în lagărele de la Caracal și Slobozia, aflate sub pază militară sovietică². Extinderea măsurilor

² Alexandru-Alin Spănu, „Organizarea și activitatea Direcției Generale a Poliției (6 martie 1945-31 decembrie 1947)”, în Consiliul Național pentru Studiul Arhivelor Securității, *Arhivele Securității*, volumul II, Editura Nemira, București, 2006, p. 17; a se vedea și Interviu cu Nicolae Purcărea în Cosmin Budeancă (coord.), *Experiențe carcerale în România comunistă III*, Editura Polirom, Iași, 2009, p. 160.

de acest tip a dictat necesitatea epurărilor și purificărilor organismelor responsabile cu ordinea publică. Spre exemplificare, în vara lui 1946 ministrul de Interne Teohari Georgescu organizase deja o primă epurare a vechilor cadre din minister, dar și o primenire a acestora cu elemente pregătite de comuniști, iar numărul de angajați ai Direcției Generale a Poliției s-a dublat în intervalul 1944-1947. Totodată, au început să apară și cursuri de pregătire pentru noii recruți, cu dublul scop de a-i deprinde cu fundamentele activității și de a-i îndoctrina³.

Prefațată de linșajul mediatic găzduit de oficiosul „Scân-teia”, care se îndrepta împotriva tuturor celor care erau de altă orientare politică, represiunea fizică a adversarilor politici s-a desfășurat în mai multe etape. La acțiunile de filaj, arestare și anchetare ale primelor grupuri anticomuniste ori a persoanelor identificate ca fiind anticomuniste de către PCdR au participat mai multe instituții cu atribuții în ceea ce privește ordinea și siguranța publică: Direcția Generală a Poliției, Formațiunile Patriotice de Luptă (conduse de Emil Bodnăraș), Corpul Detectivilor (în care a activat și Alexandru Nicolschi), Serviciul Special de Informații (supravegheat politic tot de Bodnăraș) și, din iunie 1947, Direcția Generală a Siguranței Statului, care a reunit atribuțiile tuturor organismelor de mai sus. Printre cadrele DGSS se regăseau Alexandru Nicolschi, Vladimir Mazuru, Marin Jianu, Mișu Dulgheru și Tudor Sepeanu, cu toții personaje care vor ocupa roluri cheie și în Securitate, după înființarea ei la 30 august 1948.

³ Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 61; Alexandru-Alin Spănu, *art. cit.*, pp. 14-15.

Partidul Comunist simțea nevoia legitimării publice, astfel că un pas important în consolidarea puterii l-a reprezentat falsificarea alegerilor din noiembrie 1946, după un plan minuțios stabilit la Moscova cu câteva luni mai devreme⁴. În ciuda tuturor măsurilor luate împotriva opoziției (cenzura presei, boicotarea manifestărilor, intimidarea liderilor) și a strategiei electorale de alianțe cu facțiuni desprinse din partidele istorice și cu alte formațiuni aparent populare, comuniștii grupați în Blocul Partidelor Populare au avut nevoie de fraudarea masivă a rezultatului final pentru a putea înregistra un scor de 83,81%.

Simpla înfrângere electorală a adversarilor nu era însă suficientă pentru o ideologie al cărei principal mesaj era ura. În urma unei abile înscenări, pe 14 iulie 1947 o serie de lideri ai Partidului Național Țărănesc au fost arestați la Tămădău, pe când încercau să părăsească țara, și acuzați de spionaj, organizarea unui guvern în exil și de instaurarea dictaturii lui Ion Antonescu. La sfârșitul lunii, PNT era scos în afara legii, iar Partidul Național Liberal și Partidul Social Democrat Independent s-au dizolvat de la sine. Mai mult decât atât, chiar și PNL-Tătărescu s-a retras din viața politică în luna noiembrie. În scurtă vreme, liderii tuturor acestor partide au fost arestați și condamnați la ani grei de închisoare, mulți găsindu-și sfârșitul în temnițele comuniste. Practic, la sfârșitul anului ultimul obstacol

⁴ A se vedea stenograma discuțiilor pe această temă între conducerea Partidului Comunist bolșevic din URSS și liderii PCR din aprilie 1946, în ****Istoria comunismului din România. Documente perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej (1945-1965)*, volum editat de Mihnea Berindei, Dorin Dobrinco, Armand Goșu, Editura Humanitas, București, 2009, pp. 47-59.

important în acapararea completă a puterii de către comuniști a fost regele Mihai I, forțat să abdice pe 30 decembrie.

1948 a fost anul consolidării puterii politice. În ciuda tuturor acțiunilor antidemocratice (dar în numele democrației), România nu era deloc pregătită pentru un asemenea regim, față de care era cu totul refractar. Măsurile luate în prima jumătate a anului s-au succedat rapid și au vizat transformarea completă a societății: dizolvarea Adunării Deputaților (24 februarie) și organizarea alegerilor pentru noul for legislativ, Marea Adunare Națională (28 martie), unificarea PCR-PSD (21-23 februarie), modificarea Codului Penal (27 februarie), adoptarea noii Constituții (13 aprilie), naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transport (11 iunie), reforma învățământului (2-3 august) și legea cultelor (4 august)⁵, pentru a le enumera doar pe cele mai importante.

Subordonarea societății a presupus eliminarea a două mari categorii: elitele (politice, intelectuale, militare, bisericesti) și generația liant dintre vechea societate și viitor, pentru ca noile generații să poată fi crescute și manipulate de către regim fără a avea reperele și modelele din trecut. Această generație liant este reprezentată, în orice societate, de vârfurile studențești. De altfel, victimele acțiunii au făcut parte din două categorii: liderii studenților, atât din punct de vedere intelectual, cât mai ales civic și politic, pe de o parte, și studenți obișnuiți, prinși (unii dintre ei, cu totul întâmplător ori periferic) în mișcări mai mult sau

⁵ Florian Banu, „Un deceniu de împliniri mărețe”. *Evoluția instituțională a Securității în perioada 1948-1958*, Editura Tipo Moldova, 2010, pp. 76-77.

mai puțin active de rezistență anticomunistă. Prezența celor din urmă își găsește o dublă justificare. În primul rând se urmărea inculcarea ideii că și cea mai mică formă de opoziție este crunt pedepsită de către regim, pentru a timora și descuraja orice fel de acțiuni pe viitor. În același timp însă, compromiterea și distrugerea vârfurilor necesitau prezența unor martori, care să transmită mai departe acest lucru și să sufere, astfel, un al doilea efect de timorare.

După proclamarea Republicii Populare Române și cucerirea definitivă a puterii, Partidul Comunist a declanșat o teroare sistematică împotriva opozițiilor politici, fie ei reali sau imaginari. Această teroare a fost îndreptată împotriva întregii societăți, „dușmanii poporului” provenind atât din rândurile burgheziei, cât și din rândurile țărănimii și muncitorimii. Sistemul carceral comunist a fost unul de exterminare a deținuților politici, prin condițiile de detenție, lipsa igienei, înfometare, practicarea torturii, brutalitatea gardienilor, munca forțată, precum și vârsta înaintată a unor arestați. Metodele inumane folosite în anchetarea deținuților politici sunt recunoscute de un document oficial păstrat în arhiva Comitetului Central al Partidului Comunist Român, care le împarte în patru mari categorii:

1. folosirea bătaii, a subalimentației prelungite și a torturii, în scopul obținerii unor declarații acuzatoare;

2. presiuni morale pentru constrângerea anchetaților să declare ceea ce li se impunea;

3. falsificarea unor declarații date de cei anchetați și folosirea unor scrisori plastografiate pentru a obține recunoașterea unor fapte;

4. redactarea unor declarații în lipsa anchetaților sau consemnarea unor răspunsuri ireale, pe care anchetații erau constrânși să le semneze⁶.

Comunizarea țării impunea prezența unui puternic aparat represiv, creat la 30 august 1948 prin transformarea Direcției Generale a Siguranței Statului în Direcția Generală a Securității Poporului (Securitatea). Ea se subordona direct Ministerului de Interne și era condusă de directorul general Gheorghe Pintilie, secondat de adjuncții Alexandru Nicolschi și Vladimir Mazuru, toți trei fiind agenți ai serviciilor secrete rusești și având grad de generali. Scopul Securității era bine definit, întrucât ea urmărea „apărarea cuceririlor democratice și asigurarea securității Republicii Populare România contra dușmanilor din interior și exterior”⁷. Teroarea a fost impusă, în primii ani, îndeosebi de represiunea violentă prin arestări, anchete, torturi, stabilirea condamnărilor (justiția era practic aservită Securității, numeroase victime reclamând faptul că pedepsele lor erau cunoscute încă din faza anchetării), dar și prin rețelele de informatori din cadrul închisorilor – practică ce avea să fie extinsă la nivelul întregii societăți odată cu desființarea oficială a detenției pe motive politice.

⁶ Documentar privind unele măsuri necorespunzătoare folosite în anchetarea cazului Lucrețiu Pătrășcanu, Arhiva Comitetului Executiv al PCR, dosar 264, vol. XX, ff. 343-363, *apud* Marius Oprea, „Securitatea și moștenirea sa” în Ruxandra Cesereanu (coord.), *Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național*, Editura Polirom, Iași, 2006, p. 31.

⁷ Ioan Ciupea, Stăncuța Todea, „Represiune, sistem și regim penitenciar în România. 1945-1964”, în Ruxandra Cesereanu (coord.), *op. cit.*, p. 39.

Dacă, din punct de vedere socio-politic, impunerea PCR ca forță dominantă a fost mult facilitată de presiunile diplomatice și militare, transformarea conștiinței și mentalității unui popor cu totul străin de comunism necesita eforturi mult mai mari. Altfel spus, cu cât rezistența era mai mare, forța necesară înfrângerii sale trebuia să crească proporțional. Aceasta era atmosfera în care a fost imaginată și aplicată una din cele mai dure, macabre și inumane acțiuni represive din istoria modernității⁸.

---

⁸ Dat fiind că scopul principal al capitolului de față este introducerea cititorului în atmosfera anilor 1945-1948, datele prezentate sunt sumare. Pentru detalii a se vedea Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport final*, Editori Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrinco, Cristian Vasile, Editura Humanitas, București, 2007, pp. 155-173; Dennis Deletant, *op. cit.*, pp. 15-90; Gheorghe Onișoru, *Operațiunea Tămădău: Desființarea Partidului Național Țărănesc (1947)*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului (în continuare INST), București, 2008; Florian Banu, *op. cit.*, pp. 52-79; Virgiliu Țărău, *Alegeri fără opțiune. Primele scrutinuri parlamentare din Centrul și Estul Europei după cel de-al Doilea Război Mondial*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2005, pp. 427-493; Robert Fürtös, Gheorghe Mihai Bârlea, (coord.), *Alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946. De la memoria colectivă la cercetarea istorică*, Fundația Academia Civică, București, 2007, dar și lista de lucrări generale din bibliografia prezentului volum.

